

# บทที่ 1

## บทนำ

### ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยได้พัฒนาการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และพัฒนาตนเองให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น โดยมีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาของชาติเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542, หน้า 4) ซึ่งการเรียนรู้ในโลกปัจจุบัน ต้องสร้างองค์ความรู้ได้จากสังคมแห่งการเรียนรู้ เมื่ออยู่ในสังคมต้องมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักสำคัญจึงจะพาชีวิตประสบผลสำเร็จ เป็นสุขอย่างแท้จริง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้วางแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เน้นความสำคัญด้านความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ด้านการประเมินผู้เรียนจากการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน ด้านความประพฤติสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ (ลัดดาวรรณ เจริญศักดิ์ศิริ, 2548, หน้า 35)

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสังคมอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญและจัดเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของประเทศ คือ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นเรื่องของวัตถุความจำเป็นที่คนไทยควรจะเรียนพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจก็ควรจะได้รับความเข้าใจอย่างเพียงพอควบคู่กันไปด้วยพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายทั้งยังมีอิทธิพลครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาจึงไม่เพียงแต่มีผลต่อชาวไทย

ที่เป็นพุทธศาสนิกชนในด้านจิตใจเท่านั้นแต่ยังมีผลต่อสังคมและวัฒนธรรมไทยส่วนรวมอีกด้วย พระพุทธศาสนาและจริยศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม ให้เข้ากับเยาวชนเพื่อให้เยาวชนมีการประพฤติปฏิบัติตลอดจนนิสัยและบุคลิกภาพที่ดีงาม และในการจัดการเรียนการสอนจึงควรปลูกฝังทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ปฏิบัติและเจตคติ รวมทั้งลักษณะนิสัยที่ดีนานาประการ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 1 - 2)

จากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่าง ๆ ของไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันต่างก็ยึดถือจริยธรรมหรือการศึกษาเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมให้เยาวชนมีคุณสมบัติทาง บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดีงามเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของ แนวนโยบายทางการจัดการศึกษาของรัฐเสมอมา การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของความ ถูกต้องดีงามของการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมสำหรับบุคคล ในสังคมนั้นได้รับอิทธิพลจากหลักคำสั่งสอนของศาสนาทางศาสนา ปรัชญา คตินิยมในการ ดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของสังคมไทยมาเป็นเวลายาวนาน ในวิถีทางของกระบวนการทาง สังคมก็ใช้พื้นฐานของอิทธิพลดังกล่าวมากำหนดเป็นปทัสถานของค่านิยม จริยธรรมและ แนวทางประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ แล้วอบรมถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ไปสู่อนุชนรุ่นหลังตลอดมา ทั้งโดยวิธีการอบรมบ่มนิสัยในครอบครัว วิธีอบรมสั่งสอนจากผู้ทรงศีลและนักคิด นักปฏิบัติทางด้านศีลธรรมและวิธีบรรจุเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ในโรงเรียนทั่วไป (เกียรติศักดิ์ ชันตะ, 2551, หน้า 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็น ไทย ได้กำหนดจุดมุ่งหมายข้อ 1 ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยม อันพึงประสงค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่ได้กำหนดให้มีมาตรฐาน เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ 12 ปี หรือมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และได้กำหนดแนวทางการ จัดการเรียนรู้ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไว้ว่า สถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธได้เรียนรู้ ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อเน้นความเป็นคนดี (กรมวิชาการ, 2546 ก, หน้า 8) โดยจัดไว้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนยังเป็นกิจกรรมที่เน้นการบรรยาย เน้นการท่องจำ ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาไม่เป็นที่น่าสนใจ ตลอดถึงขาดสิ่งเร้าหรือสิ่งจูงใจในการเรียน นักเรียนไม่ได้ฝึกทักษะและเรียนตามความถนัดของตนเอง ทำให้นักเรียนมองว่าการเรียนสาระพระพุทธศาสนาน่าเบื่อหน่าย ไม่เข้าใจ และมองไม่เห็น ความสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ครูดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง คือ เป็นผู้มีความรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับฝ่ายเดียว โดยครูมุ่งหวังว่าการถ่ายทอดความรู้ของตนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ไป ใช้ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจากการประเมินผลการเรียนในระดับต่าง ๆ พบว่า ผู้เรียนจำนวนมากมักเกิดการเรียนรู้ในระดับความรู้ความจำเท่านั้นและบางส่วนอาจจะเข้าใจถึงระดับเข้าใจ และมีน้อยมากที่ได้ถึงขั้นการนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล แสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ของครูไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด และคำนึงถึงความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง เน้นการให้ความร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง รูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ การเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหาการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติกิจกรรมที่ซับซ้อน คุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตย ในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมมือและความร่วมมือภายในกลุ่มโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ กัน การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มีเทคนิคการสอนอยู่หลายชนิด เช่น JIGSAW, TGT, STAD, TAI, GI, LT, CIRC, CO-OP CO-OP (วัฒนาพร กระจับทุกข์, 2542, หน้า 38 – 39) มีเทคนิคการสอนที่ผู้วิจัยที่สนใจและเห็นว่าเหมาะที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบการเรียนรู้แบบร่วมกัน (Learning Together : LT) จันทรสวรรค์ ชัยเจริญ (2551, บทคัดย่อ) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมกัน ร่วมกัน (Learning Together : LT) เป็นเทคนิคที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้

ความสามารถแตกต่างกัน นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้นหากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มด้วยความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549, หน้า 51) ผู้วิจัยได้พยายามหาวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนทั้งด้านวิชาการพร้อมคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ในที่สุดได้พบรูปแบบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือกิจกรรม (STAD) ให้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของครูและทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นเพราะนักเรียนต้องทำคะแนนด้วยตนเองแต่การเรียนรู้เรียนร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการช่วยเหลือกันในการเรียน (กาญจนา อุปสาร, 2547, บทคัดย่อ) รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกิจกรรม (STAD) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเกิดจากการผสมผสานเนื้อหาสาระต่าง ๆ กับทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ มีการช่วยเหลือกันทำให้ผลการเรียนรู้นักเรียนดีขึ้นและได้ฝึกพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เป็นที่พึงประสงค์ (กรรณิการ์ เรืองเกษม, 2547, หน้า 18) ซึ่งการจัด การเรียนรู้โดยใช้วิธีการบวกรวมการเรียนรู้ (Co-operative learning) เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้บังเกิดผลอย่างเต็มที่ (ปรีชา ต่อชีพ, 2547, หน้า 3) รูปแบบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือกิจกรรม (STAD) เป็นการเรียนการสอนที่จะได้รับทั้ง ด้านวิชาการพร้อมคุณธรรม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กันมี 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การนำเสนอ บทเรียนต่อทั้งชั้น (Class Presentation) ขั้นที่ 2 การเรียนกลุ่มย่อย (Team study) ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย (Test) ขั้นที่ 4 คะแนนในการพัฒนาตนเอง (Individual Improvement Scores) ขั้นที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการยกย่อง (Team Recognition) เป็นการเรียนที่เหมาะสมการสอนสาระพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุขโดยผู้เรียนในกลุ่มจะมีความสุขใจในการพูดคุย ซักถามกัน การให้ความรู้แก่กัน คนเก่งจะเกิดความภาคภูมิใจในการให้ความรู้แก่คนปานกลางและคนอ่อน คนปานกลางจะเรียนรู้วิธีเรียนจากคนเก่ง และทั้งคนเก่งและคนปานกลางจะช่วยคนอ่อน ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยให้คนปานกลางและคนอ่อนคะแนนสูงขึ้นและมีความสุขในการเรียน (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549, หน้า 47) การที่นักเรียนช่วยเหลือ ฟังพา สนับสนุนเพื่อนๆ ทุกคนในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน นั่นคือ ความสำเร็จของกลุ่ม (จรัสศรี พัวจินดาเนตร, 2549, หน้า 31 - 37) และการที่นักเรียนได้ทำกิจกรรม ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิด เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมอันดีงามการทำงานร่วมกันทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคมและทักษะการทำงาน

ที่ดีด้วย (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543, หน้า 32) อันเป็นการพัฒนาผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดพลังในการเรียนรู้มากขึ้น เพราะได้คิด ได้ทำ ได้ตัดสินใจ ได้แก้ปัญหาของตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้สอนเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน บรรยากาศการเรียนรู้จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันโดยแท้จริง (มณีรัตน์ ภัทรจินดา, 2548, หน้า 6 - 10)

การที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ได้นั้น สื่อการเรียน การสอนถือว่ามีความสำคัญ เป็นอย่างมาก เพราะสื่อการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ช่วยอธิบายเนื้อหาและทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน พร้อมเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ช่วยประหยัดเวลา ช่วยถ่ายทอดความคิด ระหว่างครูกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้รวดเร็ว สามารถจดจำเรื่องที่เรียน ได้นานขึ้น ทั้งก่อให้เกิดเจตคติที่ดีและมีความประทับใจในสิ่งที่เรียน (ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, 2543, หน้า 90)

เอกสารประกอบการสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ชนิดหนึ่ง ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามทางด้าน สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งเอกสารประกอบการสอนเป็นเอกสารที่มีเนื้อหาสาระ อิงหลักสูตร สำหรับให้ผู้เรียน และครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตามต้องการ ดังนั้นเอกสาร ประกอบ การสอน จึงเป็นสื่อที่ดีอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน ตามระดับการ เรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้น (ปริญญญา ฤทธิเจริญ, 2541, หน้า 34) เอกสารประกอบการสอน จะเป็นตัวเชื่อมหรือเป็นเครื่องมือการสอนของครูในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ ผู้เรียนที่สำคัญโดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้แนวทางสำคัญในการจัดการศึกษา โดยเน้นการจัด การเรียนรู้ที่มีความเป็นบูรณาการ (Integration) และมีการสร้างความรู้แบบ องค์กรวม (Holism) รวมทั้งสร้างลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 20) ดังนั้นการสร้าง เอกสารประกอบการสอนที่ใช้เป็นแหล่งวิทยาการประเภท ต่าง ๆ จะช่วยทำให้ครู นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, 2542, หน้า 20 - 21) และเอกสารประกอบการสอนที่ครูสร้างเองโดยนำข้อมูลจากแหล่ง วิทยาการต่าง ๆ มาใช้เป็นเนื้อหาประกอบในบทเรียนจะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยเหตุนี้เอกสารประกอบการสอน จึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในปัจจุบัน (จินตนา ไบกาชูยี, 2547, หน้า 18 - 19)

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาหลักการ เหตุผลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและเอกสารประกอบการสอน ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วจึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และศาสนสัมพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อให้นักเรียนเกิดความคงทนทางการเรียนรู้ และใช้เป็นแนวทางสำหรับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในการพัฒนาการเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

### คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หรือไม่
2. นักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมในการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร
3. นักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบแบบ STAD สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมการกล้าแสดงออก สูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร
4. นักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร
5. นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) เมื่อเรียนด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD สามารถพัฒนาทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

## ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียน ที่เรียนด้วยเอกสาร ประกอบ การสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนที่เรียนด้วย เอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้ แบบ STAD ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสาร ประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบแบบ LT และการเรียนรู้ แบบ STAD ระหว่างก่อนและหลังเรียน
5. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) เมื่อเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้ แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD

## สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80
2. ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอน รายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

### 3. พฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสาร

ประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

### 4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบ

การสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

### 5. ทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) เมื่อเรียนด้วยประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD มีความแตกต่างกัน

## ความสำคัญของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

#### 1. ประโยชน์สำหรับผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออกและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนาสูงขึ้น

1.2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโต๊ะหมู่บูชา การกล่าวคำอาราธนาต่าง ๆ การบริหารจัดการ การเจริญปัญญา ธรรมะกับสังคม และตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางด้านศาสนสัมพันธ์มากขึ้น

1.3 ผู้เรียนได้ฝึกให้ตนเองมีทักษะทางสังคมมากขึ้น จากเอกสารประกอบการสอน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโต๊ะหมู่บูชา การกล่าวคำอาราธนาต่าง ๆ การบริหารจัดการ การเจริญปัญญา ธรรมะกับสังคม และตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางด้านศาสนสัมพันธ์ รายวิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.4 ผู้เรียนได้ฝึกให้ตนเองมีความกล้าแสดงออก จากการเรียนรู้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโต๊ะหมู่บูชา



การกล่าวคำอาราธนาต่าง ๆ การบริหารจัดการ การเจริญปัญญา ธรรมะกับสังคม และ ตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางด้านศาสนสัมพันธ์ รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

## 2. ประโยชน์ต่อผู้สอน/สถานศึกษา

2.1 สามารถสร้างเอกสารประกอบการสอน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโต๊ะหมู่บูชา การกล่าวคำอาราธนาต่าง ๆ การบริหารจัดการ การเจริญปัญญา ธรรมะกับสังคม และตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางด้านศาสนสัมพันธ์ รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 มีนวัตกรรม ประเภทเอกสารประกอบการสอน ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.3 มีนวัตกรรม ประเภทเอกสารประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรม หรือสื่อการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

## ขอบเขตของการวิจัย

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

#### 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 มีทั้งหมด 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 170 คน ซึ่งจัดห้องเรียนเป็นแบบความสามารถทางการเรียนคือ สูง ปานกลาง และต่ำ อยู่ในห้อง เดียวกัน

#### 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวนนักเรียน 41 คนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบ แบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

## 2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

### 2.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ประเภท ได้แก่

#### 2.1.1 ตัวแปรวิธีการสอนด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชา

พระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD

2.1.2 ตัวแปรจัดประเภท คือ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : E.Q.) ได้แก่ กลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มต่ำ

### 2.2 ตัวแปรตามมี 3 ตัวแปร ดังนี้

#### 2.2.1 ทักษะทางสังคม

#### 2.2.2 พฤติกรรมการกล้าแสดงออก

#### 2.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

## 3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ใช้เวลาในการทดลองรวมทั้งหมด 40 ชั่วโมง

## 4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศาสนสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่องที่ 1 หน้าที่ชาวพุทธ

เรื่องที่ 2 มารยาทชาวพุทธ

เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา

เรื่องที่ 4 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

เรื่องที่ 5 การจัดโต๊ะหมู่บูชา

เรื่องที่ 6 การกล่าวคำอาราธนาต่าง ๆ

เรื่องที่ 7 พระรัตนตรัย

เรื่องที่ 8 ชั้น 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข

เรื่องที่ 9 ไตรสิกขา กรรมฐาน 2

เรื่องที่ 10 หลักธรรม : ปธาน 4 โภค 3

เรื่องที่ 11 มงคล : การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิตการบูชาผู้ควรบูชา

เรื่องที่ 12 ธรรมะกับสังคม

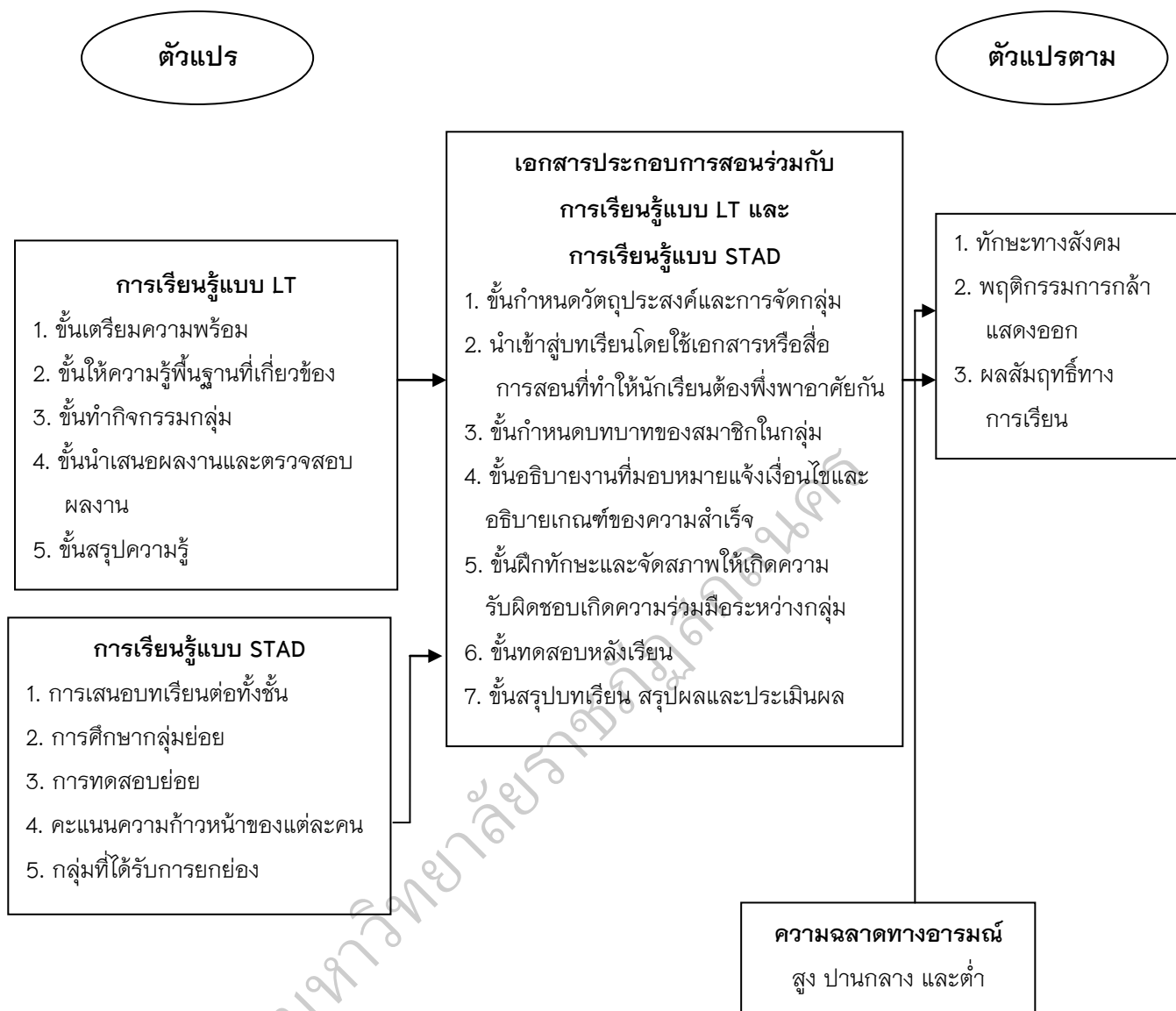
เรื่องที่ 13 ตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางด้านศาสนสัมพันธ์

### กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน รายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD เพื่อ เสริมสร้างทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของ การเรียนรู้แบบ LT ของ ไสว พักขาว (2544, หน้า 211 – 212) และวัฒนาพร ระวังบุกข์ (2542, หน้า 187) ร่วมกับการเรียนรู้แบบ STAD ของสลาวิน (Slavin, 1990, pp. 42 – 43)

ในการนำกรอบแนวคิดของทั้งสองรูปแบบมาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการ สามารถสรุปได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เอกสารประกอบการสอน หมายถึง สื่อการสอนประเภทหนังสือชนิดหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นคว้าจัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบการสอนของผู้วิจัยค้นคว้า และใช้ประกอบการเรียนของนักเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คนละ 1 เล่มต่อเรื่อง และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าสำหรับ นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม

เอกสารประกอบการสอน วิชา พระพุทธศาสนา มีเนื้อหาประกอบไปด้วย  
13 เรื่อง ได้แก่

- เรื่องที่ 1 หน้าที่ชาวพุทธ
- เรื่องที่ 2 มารยาทชาวพุทธ
- เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา
- เรื่องที่ 4 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- เรื่องที่ 5 การจัดโต๊ะหมู่บูชา
- เรื่องที่ 6 การกล่าวคำอาราธนาต่าง ๆ
- เรื่องที่ 7 พระรัตนตรัย
- เรื่องที่ 8 ชั้น 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข
- เรื่องที่ 9 ไตรสิกขา กรรมฐาน 2
- เรื่องที่ 10 หลักกรรม : ปธาน 4 โกศล 3
- เรื่องที่ 11 มงคล : การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิตการบูชาผู้ควรบูชา
- เรื่องที่ 12 ธรรมะกับสังคม
- เรื่องที่ 13 ตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางด้านศาสนสัมพันธ์

2. การเรียนรู้แบบ LT หมายถึง การเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีการกำหนด  
สถานการณ์และเงื่อนไขให้นักเรียนทำผลงานเป็นกลุ่มให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น  
และแบ่งปันเอกสารการแบ่งงานที่เหมาะสมและการให้รางวัลกลุ่ม

3. การเรียนรู้แบบ STAD หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ  
กันเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่ง ที่มีชื่อเต็มว่า Student Teams Achievement Divisions เป็นการจัด  
กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกัน  
เป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ซึ่งประกอบด้วย นักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน นักเรียนที่เรียน  
ปานกลาง 2 - 3 คน และนักเรียนที่เรียนอ่อน 1 คน ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

4. เอกสารประกอบการสอนร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ  
STAD หมายถึง สื่อการสอนประเภทหนังสือชนิดหนึ่ง ที่ผู้ศึกษา ค้นคว้าจัดทำขึ้น เพื่อใช้  
ประกอบการสอนของผู้ศึกษาค้นคว้าและใช้ประกอบการเรียนของนักเรียน นักเรียนสามารถ  
เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คนละ 1 เล่มต่อเรื่อง และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าสำหรับนักเรียน  
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4 - 5 คน ซึ่งในกลุ่มมีนักเรียนที่มี  
ความสามารถแตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย นักเรียนเก่ง นักเรียนปานกลาง นักเรียนอ่อน

5. ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถที่เราสามารถรู้จักเข้าใจความรู้สึก ความต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการต่าง ๆ ของคนที่เราเกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งรู้จักที่จะสร้างสานสายสัมพันธ์ให้มั่นคงด้วยความรัก ความเอาใจใส่เอื้ออาทรต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถามทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 49 ชื่อ

6. พฤติกรรมการกล้าแสดงออก หมายถึง ความสามารถในการแสดงออก ด้านการคิด การพูด การกระทำ ซึ่งรวมถึงอารมณ์ความรู้สึก ทั้งนี้ ความสามารถในการแสดงออกดังกล่าวของบุคคลต่อสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยไม่ไปก้าวก่ายหรือล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และที่สำคัญ เมื่อเจ้าตัวแสดงออกไปแล้วจะต้องไม่รู้สึกผิดด้วยโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการเรียนรู้ในเอกสารประกอบการสอน รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

8. เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 หมายถึง เกณฑ์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกเป็น

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทุกคนได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนเอกสารประกอบการสอน ทั้ง 13 เรื่อง ได้คะแนนรวมเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทุกคนได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

9. ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : E.Q.) หมายถึง สิ่งที่ทำให้เห็นถึงความรู้เท่าทันในท่วงทีและความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นที่สามารถประเมินเป็นช่วงค่าของตัวเลขที่ได้จากแบบประเมินของกรมสุขภาพจิตเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเท่านั้นซึ่งวัดได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

10. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน  
ราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ  
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวนนักเรียน 170 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร